25րդ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 27 ՅՈՒԼԻՍ 1894

ԹԻՒ 885

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

10 ՓԱՐԱՅ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300	Թիւ	75 ղրշ.	Մէճիտ
» »	150	»	40 »	»
Գաւառներու	300	»	100 »	»
»	150	»	50 »	»
»	75	»	25 »	»
Օտար երկիր	300	»	25 ֆրանք	
Ռուսիա	300	»	10 րուպլի	

Թղթատարի ծախքը Խմբագրութեան վրայ
[Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրշ. փոստայի փուլը 100 ղրուշի տեղ]։

غلطه‌ده اسکی بانق عثمانیه
حیرنیك غزته‌سی اداره‌سی

10 ՓԱՐԱՅ

AVEDIS ALCMIAN & KEVORK HOVNANIAN
STAMBOUL RUE TAHMIS 52

ԵՐԹԱԼԻՔ ՃԱՄԲԱՆ

Ինչ գեղեցիկ խօսքեր զրուցուեցան այս տարի Բարիզի լիսէներուն ընդհանուր մրցման պարգեւաբաշխութեան հանդէսին մէջ։

Ըսենք նախ որ այդ մրցումը տեղի կ'ունենայ Բարիզի եւ Վէրսայլի բոլոր լիսէներուն եւ գոլէժներուն միջեւ, եւ, ծրագիրը նոյն ըլլալով, այդ վարժարաններուն բոլոր աշակերտները միասին իրարու մէջ կը մրցին նոյն նիւթերու վրայ։ Պարգեւաբաշխութիւնը տեղի կ'ունենայ Սորպոնի մեծ ամփիթատրին մէջ, ի ներկայութեան Հանրային կրթութեան նախարարին, որ, իր պաշտօնին բերմամբ, Բարիզի համալսարանին բարձրագոյն վարիչն է նաեւ։

Այս տարուան հանդէսին ներկայ էին Երեսփոխանական Ժողովին Նախագահ Պ. Պիւռտօ, Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացուցիչ զօրավար Պէռիւյէ, պատերազմական գործոց Նախարարին ներկայացուցիչ զօրավար Լիպէրման, ընդհանուր դատախազ Պ. Պէւդրան, Անգլիոյ դեսպան լորտ Տըֆըրին, եւ մեծ վարժարաններու տնօրէններ ու ուսուցիչներ։

Առաջին բանախօսութիւնն ըրաւ [illegible] Լիսէին ճարտասանութեան ուսուցիչ Պ. Ռօշպլաւ, ցոյց տալով դասական ուսումներու կարեւորութիւնը։ Իր բանախօսութիւնը, որ մեծ ընդունելութիւն գտաւ, կը ծանրանար Ֆրանսայի մէջ ուսուցման խորին բարեշրջութեան վրայ։

«Ուսուցումը, ըսաւ, զուտ գրական սահմանէն ելլելով անզգալապէս՝ դէպի բարոյական սահմանը կը մտնէ. եւ ինչ՞ու թէ հոն հաստատուի ամուր [illegible] վրայ։ Չէ՞ մի որ հիմակ ուսուցչին աւագ պարտականութիւնն ըլլալու է երիտասարդներուն մէջ զարգացնել առաքինի գործերու փառասիրութիւնը, վարմունքի իտէալ մը ներշնչել անոնց, մէկ խօսքով՝ ստեղծել ներքին կեանքը որ պիտի ներգործէ արտաքին կեանքին վրայ եւ զայն իր վրայ պիտի ձեւէ։ Այո, այսօր ուսուցչին դերն է իր դաստիարակութեան հիմ բռնել սկզբունք մը, ուսկից բարոյական կեանքը ճառագայթէ իբր հնոցէ մը, եւ այդպէս աշխատիլ ազգային բարձրացման գործին, բարին փնտռող կամքերը զօրացնել, ընկերական յառաջդիմութիւնը յառաջ մղել գրականութեան զգուշաւոր ճամբաներէն, եւ տաղանդը սնուցանել բարոյականի հիւթով մը։»

Պ. Ռօշպլաւ ըսաւ թէ ամէն լուրջ դաստիարակութեան հիմը պէտք է կազմէ բարոյականը. «Անոր շնորհիւ, ա՛լ չպիտի տեսնենք այն տեսարանը որ այնչափ յաճախ մեր աչքին կը զարնէ.— զարգացած երիտասարդներ որոնք վայելչօրէն կը մտածեն, այլ ազնուութեամբ չեն գործեր, յանդուգն մտքեր եւ տկար սրտեր, վերջապէս հակապատկեր մը կրթութեան եւ կենցաղին միջեւ, իրենց գիտցածին եւ ընելիքին ու ըրածին միջեւ։ Այն ատեն պիտի զգան այս սիրելի աշակերտները թէ մտաւորական ճշմարիտ բարձրացում չի կայ առանց անոր համապատասխան զգացումի եւ կամեցողութեան բարձրացման։»

Իրմէ յետոյ խօսեցաւ Հանրային կրթութեան Նախարարը, Պ. Լէկ, որ ատենօք բանաստեղծ եղած է.

«Կը պատմեն թէ Ֆրանքլին քաղաքը, զանգակ մը խնդրած ըլլալով իմաստասէրէն որուն կը պարտի իր անունը, ան պատասխանեց մատենադարան մը ղրկելով եւ ըսելով թէ խօսքը աւելի կ'արժէ քան ձայնը։

«Կրթութեան գերագոյն նպատակը մի միայն գրական պերճախօսութիւն, արուեստի դաւանանք, ձեւի հոգածութիւն ըլլալու չէ։ Դասական ուսումները իրենց նպատակին հասած պիտի չըլլային եթէ լաւ մտածելու եւ խօսելու հետ միանգամայն լաւ գործել չսորվեցնէին։ Ուսումը պէտք է որ ամուր մտքեր ձեւէ եւ մարդիկ պատրաստէ։»

Նախարարը, խօսելով յետոյ այն մտաւորական սաստիկ թըլթման վրայ որ մեր ժամանակին յատուկ է, ուշադրութիւն հրաւիրեց այն տեսակ մը հմայաթափութեան, տարտամ ու թաղծալից յուսահատութեան վրայ որով տոգորուած կը թուի այժմ ֆրանսական երիտասարդութեան մէկ մասը, ապրելէ առաջ ծերացած, կռուելէ առաջ արդէն յոգնած ու վհատած.

«Ի՞նչ է այդ չարիքը եւ ի՞նչպէս կը ճանչցուի։ Տեսակ մը ընդհանուր տկարացում է ատիկա, որուն որոշիչ նշանն է ամէն խանդի կորուստ եւ ամէն աշխատանքէ զզուանք։ Այդ կէտին հասած մարդը կորսուած է։ Մառախլապատ ու թաղծալից իմաստասիրութիւնն է որ յառաջ կը բերէ այդ վիճակը, եւ, հոգիները յափրացնելով, անոնց մէջ կը սպաննէ ամէն ազնիւ փառասիրութիւն ու կը խորտակէ նոյն իսկ կամեցողութեան զսպանակը։

«Պէտք է թօթվուիլ։

«Բարոյական ուսուցումը հզօր կազդուրիչ մը պիտի ըլլայ։ Առողջութիւն պիտի տայ պղտոր մտքերուն, պիտի երիտասարդացնէ սրտերը եւ ոգեւորէ ներքին կեանքը։ Համալսարանը, մեր պատմութեան ամէն թուականներուն մէջ, բարոյական մեծ կանգնումներուն ամէնէն հզօրագործիչն եղած է, եւ պիտի կրնայ փարատել մառախուղներն որոնք կը բարձրանան մտքին հորիզոնին վրայ։

«Բայց մանաւանդ յոյսերնիս ձեր վրայ դրած ենք, բարեկամներս, դուք որ խորհող ու հաւատաւոր երիտասարդութիւնն էք, որպէս զի խանդավառութեան եւ զուարթամտութեան ազգային հին աւանդութեանց դարձնէք մոլորեալներն որ անկից կը հեռանան։ Ինչպէս հին իմաստասէրը շարժումը կ'ապացուցանէր քալելով, դուք ալ ցոյց պիտի տաք թէ պէտք է կեանքը սիրել՝ դուք իսկ սիրելով զայն։ Զգուշացէք, Ուսանողներու թաղը իր զուարթութիւնը կը կորսնցնէ։ Երիտասարդական ի՞նչ յիշատակներ պիտի ունենաք պատմելիք երբոր երիտասարդ չըլլաք քսան տարեկան հասակի մէջ։

«Ձեր ժամանակին մարդը եղէք։»

Խանդավառ ծափահարութիւններով ողջունուեցան այս խօսքերը, որոնք զօրաւոր բազուկի մը պէս կը բռնին կարծես մարդուն թեւէն եւ ցոյց կուտան իր երթալիք ճամբան, ազնուութեան եւ ուղղութեան ճամբան, որ ամենէն անխառն գոհունակութիւնները պիտի տայ իրեն հետեւողին։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ
ԳԱՂԹՈՂ ԲԱՆՒՈՐՆԵՐԸ

Պրայլա, 17 յուլիս

Օգտակար ծառայութիւն մը կը յուսամ մատուցանել այն բանուորներուն որոնք կը մտադրեն հոս գալ, իմացնելով թէ այս տարի Ռումանիոյ պանդուխտները շատ խեղճ կացութեան մը մէջ կը գտնուին։

Անցեալ տարի, Դանուբի նաւահանգիստները, Սուլինա, Կալաց, Պրայլա, 30-40 շոգենաւ կը գտնուէին միշտ արմտիք փոխադրելու համար եւ գործերը շատ էին։ Ասոր վրայ զանազան նաւահանգիստներէ եւ մասնաւորապէս Թուրքիայէն շատեր եկան հոս։ Բայց յուլիսէն օգոստոս, քոլերան, որ ծագեցաւ այստեղ, ցրուեց բանուորներու այդ մեծ բազմութիւնը, մինչ միւս կողմէ արմտիքի շոգենաւերը կը շարունակէին գալ եւ աշխատող բազուկներու պէտքը օրէ օր աւելի սաստկապէս զգալի ընել տալ։ Ասոր վրայ է որ բեռնակիրներուն օրականը մինչեւ 10-12 Ֆրանք բարձրացաւ եւ տեւեց $4^1/_2$ ամիս։

Այս հազուադէպ առիթէն օգտուող քաղղները իրենց բարեկամներուն եւ գիւղացիներուն գրած ըլլալով ի Թուրքիա թէ օրական 30-35 ղրուշ վաստըկած են, այս տարի մեծ բազմութիւն եկաւ հոս։ Մինչեւ յունիս 1 ամէն շաբաթ իւրաքանչիւր թղթատար շոգենաւով 70-80 հոգի կուգային։ Հոս գալէ յետոյ միայն հասկցան թէ ի՛նչքան անխորհուրդ կերպով վարուած էին։ Գործերը դադրած ըլլալով հոս, այդ խեղճերը ձեռուընին ծալլած կը սպասեն, անօթի ծարաւ սրճարանէ սրճարան պըտըտելով։ Աշնան միայն մէկ քանի ամիս գործ կայ այստեղ, բայց պէտք է հաշուել թէ այդ մարդիկը, որոնք իրենց ունեցած գործերը ձգած եկած են հոս, մնացեալ ինը ամիսը պարապ անցընելու դատապարտուած են։

Կը փափաքէի որ այս տողերը կարդացող բանուորները այս տեղի պանդուխտներուն խեղճ վիճակը իմաց տային իրենց չկարդացող ընկերներուն, որպէս զի այստեղ գալով խեղճ չըլլան։

ԲԱՆՈՒՈՐ ՄԸ

ՇԵՐԱՄԻ ՀՆՏԱԲՈՅԾՆԵՐԸ

ՄԵԾ-ՆՈՐ-ԳԻՒՂ, 20 յուլիս

Քիչ օրերու մէջ Հայրենիք երկու յօդուած եղաւ կը հրատարակէ Նոր-Գիւղի հնտաբոյծներուն մասին։ Յօդուածներուն բովանդակութիւնն է թէ Նոր-Գիւղ հնտաբոյծ ունենալէն ի վեր հետզհետէ խոզակի բերքը կը պակսի, թէ հնտաբոյծներու շինած հունտերը առողջ չեն։

Նոր գիւղ, գրեթէ 1500 տունէ բաղկացեալ գիւղ մը, կը բանայ 5000 տուփէն աւելի հունտ։ Պէտք է գիտնալ սակայն որ այս 5000 տուփ հունտը հայթայթողները տեղացի հնտաբոյծները չեն միայն. Նոր գիւղ դեռ վեց հատ հնտաբոյծ ունի, եւ ասոնց մէջէն ալ միայն երկուքը տարին 300ական տուփ հունտ կը պատրաստեն, միւս չորսը հազիւ 100-150 տուփ հունտ կը շինեն. վերջապէս տեղացի հնտաբոյծները տարին հազիւ հազ 1000 տուփ հունտ կուտան գիւղին. Մնացած 4000 տուփը կուգայ Սէօլէօզէն, Կէմլէյիկէն եւ դեռ ուրիշ շատ մը հեռու տեղերէ, հետեւապէս երբ խոզակի բերքը կը պակսի հետզհետէ— բաց ի այս տարիէն երբեք տեսնուած չէ, եւ Նոր գիւղացին հերուան չափ խոզակ տեսած չէր — չեմ գիտեր թէ տեղացի հնտաբոյծները ի՛նչ յանցանք կ'ունենան։ Ինչո՞ւ ուրեմն խօսքը միայն Նոր Գիւղի հնտաբոյծին կ'ուղղուի։

Կրնայ ըլլա՞լ որ գողը մէկ երկու տարի տեղացի հնտաբոյծէ հունտ առած եւ յուսացած արդիւնքը չէ ստացած, եւ հետեւապէս իրաւունք ունենալ կը կարծէ մտածելու թէ յանցանքը հունտինն է։

Պատճառը ուրիշ տեղ փնտռելու է։

Տուներ կան գիւղին մէջ որոնք խոզակի երես տեսած չեն երբեք. պատճա՞ռը պիտի ըսէք։ Կրնայ ըլլալ որ այդ տանը տեղը խոնաւ կ'ըլլայ եւ ամէն կողմէն տուներէ շրջապատուած, օդ առնելու տեղ չունենար. բնականաբար մէկ կողմէ տրուած տերեւէն գոյացած խոնաւութիւնը, եւ միւս կողմէ շերամներուն շնչառութենէն առաջ եկած բընածխատը, չկրնալով ազատօրէն դուրս ելլել, հոն գտնուած շերամները կը սպաննեն։ Երկրորդ, երբ տան մը մէջ հիւանդութիւն պատահի, յաջորդ տարուան համար պէտք եղած նախազգուշութիւնները չեն ըներ, բան մը որ անհրաժեշտ է։ Դեռ շատ պատճառներ ալ կան, որոնց վրայ երկար կ'ըլլար ծանրանալ։

Հոս տեղ հնտաբոյծներն իսկ դեռ չունին շերամաբուծութեան պահանջած ջերմաչափը, բայց գիտնալով պէտք եղածը շերամի առողջութեան պահպանման մասին՝ ի գործ կը դնեն եւ իրենց այս յոգնութեանց արդիւնքը կը ստանան։ Բայց աղքատը, որուն տունը աւելի գէշ է եւ նոր դրութեան ամենեւին չի հետեւիր, երբ իր բացած հունտին բաղդատմամբ կը ստանայ բաւական խոզակ, հետեւցնելու է ասկից թէ հունտը ո՛րչափ առողջ եղած է։ Այստեղ առհասարակ հարուստ թէ աղքատ, շերամի վերջին շրջաններուն, տան ամէն յարկը, վերը, վարը, գաւիթը մինչեւ իսկ կը լեցնեն, բայց հա՞րկ է ըսել թէ տաքութիւնը այս վերջին շինուած շատ մը յարկերուն մէջ միեւնոյն հաւասարութիւնը չունի. ջերմաչափը մինչեւ տասը սանթիկրատ տարբերութիւն կը ցուցնէ վերի յարկին եւ գաւթին մէջ. արդ, գիտնալով որ օդը այնչափ մեծ ազդեցութիւն ունի շերամի վրայ, կարելի՞ է որ վերի յարկի եւ գաւթի շերամները միեւնոյն տեսակ եւ միեւնոյն համեմատութեամբ խոզակ շինեն։ Ասկից զատ երբ օդը սաստիկ տաք ըլլայ կամ ցուրտ, տերեւը այրած ըլլայ կամ «պարսալը», ի՞նչ կրնայ ընել հնտաբոյծը. ի՞նչ կրնանք ընել, մեր մէջ օդին եւ տերեւին վրայ ազդեցութիւն ունեցող հրաշագործ հնտաբոյծներ չկան։ Միեւնոյն տեսակ հունտին մէկ տուփը երկու մարդ կիսուակէս կը բաժնեն, մէկը կը ստանայ 25-30 օխա խոզակ, միւսը խոզակին երեսը անգամ չի տեսներ։ Չեմ գիտեր թէ այս պարագային հնտաբոյծը ի՛նչ յանցանք կրնայ ունենալ։

ՀՆՏԱԲՈՅԾ ՄԸ

ՀՈԳՈՒ ԶԱՒԱԿԸ

ԺԸ

Երբ միտքը շատ կը յոգնէր, Նաւարեան կ'երթար վանքը, ցնցելու համար սեւեռեալ գաղափարները հեզահամբոյր վարդապետներուն հետ հանդարտ ու զուարթ խօսակցութիւններով։ Վանականները կը ճանչնային զինքը Գէորգ Գէորգեան անունին ներքեւ, առանց կասկածելու թէ այն կուսասէր, յանդգնամիտ Նաւարեանը որուն ձայնը արձագանգ գտած էր իրենց խաղաղութեան ասպնջարանը ու մինչեւ իսկ կարծիքներու բաժանում առաջ բերած մէջերնին, այդ քաղցրաբարոյ, խաղաղասէր, ծանրագլուխ երիտասարդն էր։

Վանքին գրադարանին մէջ մէկ քանի ժամ տոհմային հնագիտութեան աշխատութիւններով կը պարապէր Նաւարեան ու ընդհանրապէս իրիկնադէմին, երբ պիտի մեկնէր, խօսակցութեան առիթ կ'ունենար։ Այդ ժամերուն էր որ կը սիրէր [illegible] պարտէզը ուր ծաղիկներուն բոյրը, կովերու բառաչը, նոճիներու ստուերը կը կարծէր թէ զինքը պահ մը կը փոխադրէին գիւղական ագարակ մը, անջատուած աշխարհէ, մտածութեան ամէն յոգնութենէ ազատ։ Հոն էր որ կատարելապէս կը հանգչէր քիչ մը։

Աշունը վերադարձաւ։ Կիրակի իրիկուն մը, հոկտեմբերի վերջերը, Նաւարեան գացած էր վանք, ու միայնակ պարտէզը ման գալով հասած էր իր սիրական ռոտոնտան։ Այդ օրը բոլորած էր Վենետիկ հասած ըլլալուն տարին, եւ տխուր տարեդարձներու սրտի վրայ ունեցած խորհրդաւոր ազդեցութեան տպաւորութեան ներքեւ էր։

Այն իրիկնամուտներէն մին էր որոնք Վենետիկն այնքան դիւթիչ կ'ընեն ու յիշատակը անմոռաց կը թողուն։ Կարմիր, կանանչ, դեղին, ամէն գոյնէ միլիոնաւոր հրթիռներ կարծես նետուած էին երկինքը, հոն կը մնային անշարժ եւ ցոլանալով անշարժ ջուրերուն վրայ հիանալի, աննման պատկեր մը կը յօրինէին։ Աշնանային գաղջ, թեթեւ հովը հեռուէն կ'առնէր կը բերէր, մեղմացնելով մեղմացնելով, Սան-Բիէթրոյի զանգակներուն հեշտօրօր ներդաշնակութիւնները, որոնք կուգան կը գտնեն սրտին ու հոգիին մէջ այն ներքին ծածկոտիկները ուր սպրդելով եւ պահուրտելով կը խռովեն ամբողջ էութիւնը։ Արմունկները ռոտոնտային կարմիր պատերուն կռթնցուցած, այտերը ափերուն մէջ, հմայուած, հիացած, Նաւարեան երազանքներու մթնոլորտը կը վերանար։

Օրթագեղի թթաստաններուն մէջ էր, հովուական մեղմասոյլ սրինգը՝ որ իր առաջին յուզումներուն ընկերն եղած էր կեանքի արշալոյսին՝ կը լըսէր հիմա, իր սենեակին թիկնաթոռին մէջ ընկողմած՝ Մօտայի արեւին վեհաշուք մայրամուտքը առջեւն էր, խըմբագրատունը թաց թաց թերթերուն մօգիչ հոտը կ'առնէր, բարի մօրը դէմքը կը տեսնէր, գաղափարակից մտերիմներուն, զոր հոգիէն աւելի կը սիրէր, ձեռքերը կը սեղմէր, ու այդ անուշ դէմքը, Զամ-Իլիմանի խորշին մէջ... ամենքը կուգային, կ'անցնէին, կ'երթային, կը վերադառնային աչքերուն առջեւէն. կը թուէր, կարօտն ու յիշատակը կը տկարացնէին իր հոգեկան ուժը. մեկնելու էր, բայց տրամելու հըրճուանքին երջանկութիւնը քիչ մը, քիչ մըն ալ պէտք էր վայելել։ Ու չը լսեց վարդապետի մը ձայնը որ կ'ըսէր.

—Ազգային մըն է, Պոլսեցի, ազնիւ երիտասարդ մը որ շատ ուրախ պիտի ըլլայ անշուշտ երբ հայրենակիցներ տեսնէ։

Եւ քիչ մը յառաջանալով ռօբոնտան ուր կը տանէր հիւրերը․

—Գէորգեան էֆէնտի, հաճեցէք այս կողմ նայիլ, դժգո՛հ չպիտի մնաք ։

Նաւարեան սթափեցաւ ձայնէն, արթնցաւ, ինքզինքը գտաւ եւ գլուխը ետ դարձուց․

—Օ՛հ, դուք հո՞ս, ըսելով լայն գիրուկ ձեռք մը իրեն կարկառեցաւ ։

—Ա՛հ...

—Վախցա՞ք, կ՚ըսէր Թրթռուն ձայն մը ։ — Ու մանրիկ նրբին մատները Նաւարեանի մեկնուեցան․ երբեք իրենց սեղմումը այդքան դողդղացող հրճուանքով չէր եղած ։

—Այսպէս ուրեմն դիպուածին պարտական պէտք է ըլլանք, կ՚ըսէր Տիրան էֆէնտի գո՜հ զուարթութեամբ ։

—Ի՞նչ բարեբախտութիւն որ իրարու ծանօթ էք, ըսաւ վարդապետը ։

—Պոլիս բարեկամներ էինք Գէորգեան էֆէնտիի հետ, ըսաւ Տիրան էֆէնտի որ հասկցած էր թէ Նաւարեան անծանօթ պահած էր ինքզինք ։

Երիտասարդ վարդապետը որ միայն երիկմարդերուն հետ կը խօսէր, անպատշաճ համարելով աչքերը աղջկան մը երեսին վրայ յառել, չէր կրնար դիտել թէ Արուսեակի յանկարծական կարմրութիւնը շատ յայտնի կ՚ընէր թէ պարզ ծանօթներ ըլլալու չէին ։ Բայց այդ գունափոխութիւնը ո՛չ Տիրան էֆէնտիի, ո՛չ Նաւարեանի աչքերէն վրիպեցաւ ։

Տառապանքները, յարատեւ մտածումը, վիշտը, ու այդ երիկուան եթաղանքը տպաւորած էին Նաւարեանի քաղցր ու ազնական դէմքին այնպիսի վեհութիւն մը որուն հանդէպ իր կնոջական բոլոր տկարութեամբը Արուսեակ կը տագնապէր ։

Անմեղ վարդապետը հիւրերը տարաւ ռօբոնտան, քիչ մը անոնք ալ հոն կեցան, հիմա իրենք ալ երազանքներու մէջ. միայն Հայր Պատուականը իր հիւրամեծարի պարտականութեամբ կը խօսէր ։

Տիրան էֆէնտի, Արուսեակ, Նաւարեան, լուռ, անխօսուն, միայն վարդապետին ունկնդրելով, առանց բառ մը արտասանելու ելան վանքին դուռը ուր իրենց կոնտոլաները նստան, եւ վարդապետին մնաք բարով ըսելէ յետոյ Տիրան էֆէնտի գլուխը յառաջացնելով Նաւարեանի կոնտոլային,

—Ուրեմն այս երիկուն միասին կը ճաշենք, ըսաւ Նաւարեանի ։

—Մեծ ուրախութեամբ ։ Ո՞ր պանդոկն իջած էք ։

—Պաւէրին ։

Կոնտոլաները բաժնուած էին իրարմէ փոքրիկ անջրպետով մը, որ սակայն անհուն կ՚երեւէր Արուսեակի եւ Նաւարեանի ։

Նաւարեանի կոնտոլան քիչ մը առաջ անցաւ, եւ երիտասարդը բիացէթթան կանգնած ձեռքը կարկառեց Արուսեակին դուրս ելլելու պահուն ։

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԱԶԴ

Մէրձանը Ծաֆէրեյէ Նորակառոյց խանին թէ ճամբուն վրայի եւ թէ մէջի ընդարձակ մաղազաները վարձու կը տրուին ։ 1—7

Արտաքին լուրեր

ՉԻՆ ՈՒ ՃԱՊՈՆ

—Շանկայէն օգոստոս 1 թուականով կը հեռագրեն Թայմզի թէ 20,000 հոգիի չինական բանակ մը որ Մանչուրիէն կուգար անցեր է Գորէի սահմանագլուխը ։

Այս զինուորները ճամբայ ելած են Մանչուական երեք նահանգներու մայրաքաղաքէն Մուքտենէն ։ Մուքտենը 200 քիլոմեդր հեռու է Գորէի սահմանագլխէն ։ Չինաստանի հետ գեղեցիկ ճամբաներով կապուած է, բայց Գորէի կողմէն չունի ո եւ է ուղի որ այդ անունին արժանի ըլլայ ։ Հիմա որ այդ զօրքերը Գորէ կը մտնեն յայտնի կ՚երեւի թէ չինացիները երբ մէկ կողմէն կը բանակցէին Ճապոնի հետ միւս կողմէն ալ կը պատրաստուէին պատերազմելու ։ Հետեւաբար պատերազմի սկզբնաւորութենէն առաջ եղած կացութիւնը նոր երեւոյթ մը կ՚առնէ ։ Գորէի կացութիւնը պահպանելու համար չէր միայն որ Չին ցամաքէն ու ծովէն Սէուլի վրայ զինուոր կը ղրկէր ։ Եւ եթէ Ճապոնցիք թողուին Չինի ուզածն ընել, իրենց փոքրիկ բանակը երկու կրակի մէջ պիտի առնուէր ։

—Արժանահաւատ աղբիւրներէ կ՚ապահովեն թէ Ռուսիան ամէն ջանք կ՚ընէ Անգլիոյ օգնելով Չին եւ Ճապոնի խնդիրը կարգադրելու ։ Բայց եթէ այս ձեռնարկ չյաջողի ռուսական կառավարութիւնը որոշած է արգիլել որ ո՛ եւ է եւրոպական պետութիւն Գորէի մէջ տիրապետող դիրք չի գրաւէ ։

Պերլինէն ալ Սթանտարտի կը հեռագրեն թէ չինական կառավարութիւնը նոր հրահանգներ ղրկած է Քաշկրի փոխարքային Բամիրի մասին ։ Այդ հրահանգներուն համեմատ բազմաթիւ զիջողութիւններ պիտի ըլլան Ռուսիոյ ։ Այդ զիջողութիւնները կը նկատուին իբր փոխարինութիւն այն ծառայութեանց զոր Ռուսիա Չինի պիտի մատուցանէ, Ճապոնի հետ ունեցած կռուին մէջ ։

—Պատերազմի յայտարարութեան լուրը սաստիկ ոգեւորութիւն պատճառած է Ճապոնի մայրաքաղաքին մէջ ։

—Բազմաթիւ չինացիներ կը մեկնին Ս. Ֆրանչեսքօէն երթալ մասնակցելու համար Ճապոնի դէմ պատերազմին ։

—Շանկայէն կը հաղորդուի թէ զրոյց կայ որ ռուսական ութը մարտանաւ բազմաթիւ զօրք առած մեկներ են Վլատիվօսթօքէն, երթալիք տեղերնուն համար հրահանգներնին կնքուած պահարանի մէջ են, պիտի բանան ճամբան ։

—Բրիտանական նաւատորմին Ծայրագոյն-Արեւելքի հրամանատար ծովակալ Ֆրիմանթլ հրաման ստացած է չինական ու ճապոնական նաւահանգիստներուն մուտքը գտնուիլ եւ ի հարկին պաշտպանել բրիտանական շահերն ու ազգայինները ։

Հրամաններ տրուած են անգլիական ներկայացուցիչներուն արգիլելու համար պատերազմական մաքսանենգութիւնը անգլիական դրօշակի ներքեւ ։ Ասոր համար խստիւ պիտի քննուին չինական եւ ճապոնական նաւահանգիստներէն մեկնող նաւերուն թուղթերը ։

—Օտարազգի սպաները որք կը ծառայեն Չինի եւ Ճապոնի նաւատորմին կամ բանակին մէջ հրաւիրուեցան կամ իրենց այդ պաշտօնները ձգել կամ հրաժարիլ իրենց բնիկ երկրին բանակներէն ։

—Մինչեւ օգոստոս 1 (յուլիս 20) պատերազմող երկու ազգերուն կացութիւնը կ՚ամփոփուի հետեւեալ կերպով ։ Ճապոնցիները ծովու վրայ մեծ յաջողութիւններ ունեցան, բայց կ՚երեւի թէ ցամաքի վրայ կը պարտուին ։ Սակայն քանի որ Ճապոնցիք ծովուն տէր են ամէն դիւրութիւն ունին Գորէ զօրք ղրկելու, մինչդեռ չինացիները եթէ ուզեն օգուտ քաղել ծովու ճամբէն պիտի պարտաւորուին պատերազմիլ ընդդէմ յաղթական նաւատորմի մը որ շատ հպարտացած է իր առաջին յաղթանակներովը, եւ թէ տակաւին մէջտեղ չէ հանած իր ամենէն հզօր մարտանաւերը ։

«ՔԱՈՒՇՆԿ»Ի ԽՆԴԻՐԸ

Վոն Հանքէն գերմանացի ծովային սպան որ Քաուշնկ փոխադրանաւին մէջ կը ծառայէր եւ որ հրաշքով ազատեցաւ, Շէֆու հասած է եւ անգլիական հիւպատոսին առջեւ երդում ընելէ յետոյ, տեղեկութիւններ տուած է Քաուշնկի ընկղմուելու մասին ։

Ճապոնական ծովակալին դրօշակը պարզող Մաթուզիմա մարտանաւը եւ մէկտեղ ուրիշ երկու մարտանաւեր տեսան անգլիական Քաուշնկ շոգենաւը որ 1,600 չինացի զինուոր կը տանէր Գորէ ։ Ճապոնցիք նշանացի հասկցուցին Քաուշնկի կանգ առնել եթէ չէր ուզեր վտանգի ենթարկուիլ ։ Փոխադրանաւը խարիսխ նետեց եւ ճապոնական մարտանաւերը քիչ մը հեռացան ։ Քաուշնկի նաւապետը վստահ ըլլալով բրիտանական դրօշակին գտնելիք պաշտպանութեանը կեցաւ խարսխած տեղը ։

Նանիվա ճապոնական յածանաւը մօտեցաւ փոխադրանաւին եւ ջոկատ մը ղրկեց ։

Ջոկատին հրամանատարը շոգենաւին թուղթերը քննելէ յետոյ հրամայեց նաւապետին նաւովը մէկտեղ ետեւէն երթալ ։ Այս ընթացքը յուզում առաջ բերաւ չինացիներուն մէջ, անոնք յայտարարեցին անգլիական սպաներուն որ եթէ զիրենք Չինաստան պիտի չվերադարձնեն լաւագոյն կը համարին մեռնիլ քան թէ գերի երթալ ։

Քաուշնկի կողմէ տրուած նշանի մը վրայ ուրիշներ եկան բանակցութեան համար ։ Հանքէն նաւապետը կացութիւնը բացատրեց․ ըսաւ որ երբ իրենք մեկնած էին Չինաստանէն պատերազմի յայտարարութիւն չէր եղած, եւ թէ Քաուշնկը կը գտնուի անգլիական դրօշակի ներքեւ․ ուստի այս նկատումներով անկարելի էր գործադրել Նանիվայի հրամանը, հետեւաբար խնդրեց որ յարգուի բրիտանական դրօշակը եւ Քաուշնկ Չինաստան տարուի ։

Ճապոնական ջոկատը վերադարձաւ Նանիվա որ իմաց տուաւ Քաուշնկի սպաներուն որչափ կարելի է շուտով դուրս ելլեն, սպաները յայտարարեցին թէ անկարելի էր այդ բանը ընել ։

Նանիվա քանի մը հարիւր մեթր հեռացաւ եւ անմիջապէս թորփիլ մը նետեց Քաուշնկի վրայ եւ թնդանօթները արձակեց ։

Փոխադրանաւին մէջ սոսկալի պայթում մը լսուեցաւ․ աննկարագրելի շփոթութիւնը տիրեց, եւ չինացիներն ալ սկսան թնդանօթ արձակել Նանիվայի վրայ ։

Ճապոնական յածանաւը շարունակեց կրակը ու գնդակները Քաուշնկի վրայ, մինչեւ որ անիկա բոլորովին ընկղմեցաւ ։ Չինացիները միշտ կրակ կ՚ընէին Նանիվայի վրայ, ինքզինքնին պաշտպանեցին արիաբար․ մինչեւ վերջի վայրկեանը դիւցազնաբար կռուեցան ։

Երբ Քաուշնկ ծովին յատակը գնաց, ճապոնցիները նաւակի մը մէջ զինուած մարդիկ դնելով կրակ ընել տուին նաւաբեկեալներուն վրայ, որոնք ջուրերուն հետ կը կռուէին ։ Այսպէս ճապոնցիները ոչ միայն խեղճ ընկղմուածները ազատելու փորձ մը չըրին այլ եւ ամէնքն ալ անգթօրէն ջարդելու հետամուտ եղան ։

150 չինացի զինուոր կրցան ապառաժի մը վրայ լողալ ու փրկուիլ ։

Յետոյ Նանիվա գնաց ամենէն մօտ գտնուող անգլիական հիւպատոսին ծանուցանել թէ անգլիացի նաւապետը մեռած էր ։

⁂

Քաուշնկի աղէտը շատ զայրոյթ պատճառած է Անգլիոյ ։ Կատարեալ խաղաղութեան ատեն ընկղմել անգլիական նաւ մը, որուն հրամանատարներն անգլիացի սպաներ էին, եւ կը կրէր անգլիական դրօշակ, կը նկատուի նախատինք մը անգլիական կառավարութեան դէմ, որուն համար ճապոնցիները պատասխանատու պիտի բռնուին ։

Արտաքին գործերու նախարար լորտ Քիմպըրլի մերժած է ընդունիլ ճապոնական դեսպանատան յանուն իր կառավարութեան խնդրելիք ներումը Քաուշնկի մասին ։ Պիտի սպասէ Թիէնթին գումարուած քննիչ յանձնախմբին տեղեկութեանցը,

---

ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Բէչիլիի հզօր փոխ-արքայ Լի-Հունկ-Շանկ պաշտօնանկ եղաւ, պատերազմական պատրաստութեանց մէջ թոյլ վարուած ըլլալուն համար ։ Իր բոլոր պատուանշաններէն զրկուեցաւ ։

Լի-Հունկ-Շանկ առաջնակարգ տեղ գրաւած է այն բոլոր դէպքերուն մէջ ուր Չինաստան գործ ունեցած է եւրոպական պետութեանց հետ ։ Չինաստանը յառաջդիմութեան ճամբուն մէջ դնող ամենէն երեւելի պետական մարդը եղաւ ։

ԱՆԳԼԻԱ

Թէեւ զրոյց կար թէ լորտերու ժողովը պիտի մերժէ ամբողջութեամբը երեսփոխանական ժողովին քուէարկած ելմտացոյցը, որուն մէջ կային այնքան հիմնական բարենորոգումներ սակայն բաւական խելացի գտնուեցան եւ այդ անխոհեմութիւնը չըրին ։ Երկրորդ ընթերցումով քուէարկեցին ելմտացոյցը ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՄԱՐՈՔ

Անգլիական Մէյեր նաւը օգոստոս 1ին հասած է Ճիպրալթար ։ Կը տեղեկացընէ թէ Կոմիրաէն 20 մղոն անդին Րիֆի Քապիլները իր վրայ յարձակեր են, բեռցած ապրանքները կողոպտեր են եւ նաւապետին ու նաւաստիներուն մինչեւ իսկ վզկապները առեր տարեր են ։ Անգլիական դրօշակը պատառ պատառ ոտնակոխ ըրեր են ։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Լոնտոն, 6 օգ

Թոքիօյէն կը հեռագրեն թէ
29ին Գորէի ճապոնական զօրքերը
ձակումով առին Եաշանի քովի
կոյները ։ Չինական 2,800 զինուո
500ը մեռան ։

Չինացիները փախան, ճապոն
րուն ձգելով չորս թնդանօթ եւ
մաթիւ ռազմամթերք ։ Ճապոնցիներ
մա գրաւած են չինական բանակա

Նիւ-Եորք, 6 օգոս

Անցած շաբթու Եւրոպա շատ
ղրկուեցաւ ։ Ելմտական շրջանակ
մտահոգութիւն կը պատճառէ այս
ցութիւնը ։ Գանձին պահեստը 50 մի
տոլարի կը հասնի ։

ԴԷՄ ՈՒ ԴԷՆ

Ապահարզանի խնջոյք. Աւստ
մէջ ատենէ մը ի վեր գեղեցիկ սո
թիւն մը մտած է․ երբ դատարկ
հաշակէ երիկ կնկան մը ամուսնութ
թիւնը այս աւետիսը կը տօնեն բ
նուած ամուսինները ուրախ
խնջոյքով ։

Գիլասեր հրաւիրեալներուն մէ
գտնուին այն անձերը որք իրարմէ բա
նուաղներուն հարսնիքի սեղանին ներ
գտնուած էին ։

Սեղանին վրայ կը բերուի մեծ կա
կոնդակ մը որուն մէջ է ամուսնութե
մատանին, երկու կտոր եղած. յե
խել մը զուարճալի խաղեր կ՚ընեն,
Նախկին ամուսինները պարտաւոր
մասնակցիլ անոնց, ապա թէ ոչ բա
կրթութեան հակառակ վարուող կը
մարուին ։

—Մարդակերութիւն․ ամիս մը ա
Ճէմս Ալէն նաւը որ պալենա ձուկը կ
սար փոթորկի բռնուեցաւ Ալասքայի
վեզրը ։ Քսան ու հինգ նաւաստիներ
տասնեւհինգը մեռեր են, իսկ տա
գտնուեցան ի Վանքուվէր ։

Այս փրկուածները կը պատմեն թ
տեսակ մը լաստափայտի վրայ ապա
տաներ են, եւ անօթութեան առա
պանքներուն չդիմանալով մորթեր կեր
են իրենց երկու ընկերը որք սեփականէ
մեռած էին ։

Քանատայի իշխանութիւնը քննու
թիւն բացած են այս սոսկալի դէպք
վրայ ։

—Տրամ մը ի Պերլին․ Բալքոնի
նուն երկաթագործ մը որ շատ խեղ
վիճակի մէջ ինկած էր, որոշած էր ինք
զինքն ալ ընտանիքն ալ անձնասպանու
թեամբ փրկել ։ Նպատակին գործադրու
թեանը համար նախ կը գինովցնէ կին
եւ երկու զաւակը, յետոյ զանոնք կ
բռնէ կը կախէ․ յետոյ ինքզինքն ալ կ
կախէ, կը լմննայ ։ Զաւակներէն մէկը որ
մէջտեղին տանը չգտնուելուն կը փրկու

—Հայրասպան․ Ֆրանսայի Իսթր գե
ղին մէջ ակամայ հայրասպանութեան
ոճիր մը գործուեցաւ ։ Բիէր Ժուկլա
նուն 24 տարեկան երիտասարդ մը ներ
կայ պիտի գտնուէր իր քրոջը առաջի
հաղորդութեանը, ուստի 17 տարեկա
եղբօրը ըսաւ որ իր ընելիք մէկ գործ
ինքն ընէ․ եղբայրը յանձն չառաւ ե
կռուի բռնուեցան ։ Բիէռ երկաթէ բա
մը ձեռքը կը յարձակէր եղբօրը վրա

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (9)

Ֆ. ՏԸ ԲՈՒԱԿՕԲԷ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԴԱՏ ՄԸ

Սէրվօն նախ զարմացաւ որ Լուազօ այն պատուհանը չէր գոցած, բայց խորհեցաւ որ սպասաւորն այս զգուշութիւնը բոլորովին աւելորդ համարած ըլլալու էր ։

Եւ իրաւցնէ այս խորհրդաւոր տունը այն ցած փողոցին բոլոր տուներէն այնքան բարձր էր որ, օդապարիկով ճամբորդող մը միայն կրնար անոր ներսը տեսնել ։

Ասկից զատ այս լոյսը նշան մըն ալ կրնար ըլլալ ։

Բայց այդ տեղին դիրքը գործին դժուարութիւնը շատ կը մեծցնէր եւ դերկոմսը կը վախնար որ պարապ տեղը եկած կ՚ըլլայ ։

Գլուխը կը պայթեցնէր դիտարան մը գտնելու համար, երբ մութին մէջ ծառ մը զարնուելով եւ այդ ծառը դիտելով միտքը գաղափար մը եկաւ ։

Սէրվօն, որ գիւղը մեծցած էր, տղայութեան ատեն կաչաղակներու բոյներ գտնելու մէջ մէկհատիկ էր եւ մինչեւ հիմայ ալ ինքզինքը բոլորովին ժանգոտած չէր զգար ։

Ասկից զատ՝ վարանելու չէր գար․ կա՛մ ծառէն վեր մագլցելու էր եւ կամ ետ դառնալու էր ։

Դերկոմսը աչքէ հանեց իր տաբատն ու մինչեւ իսկ մորթը, որ կնձնիի մը կարծր կեղեւին քսուելու վարժուած չէր, եւ քսան տարեկան երիտասարդի մը եռանդով պլլուեցաւ ծառին կոճղին ։

Վերելքը երկար ու դժուարին եղաւ, եւ ձեռքերն սկսեր էին ուժով այրիլ երբ կրցաւ վերջապէս բաւական հանգիստ նստիլ ծառին ամենէն բարձր ոստին վրայ ։

Սրունքներուն մէջտեղ գտնուած ճիւղը ռնգեղջիւր մը վերցնելու չափ ուժով էր, իսկ կռնակն՝ իբր յենարան, կար ծառին գլխաւոր կոճղը ։

Ծառը տունէն հազիւ տասնըհինգ քայլ հեռու էր եւ Սէրվօն պատուհանէն քիչ մը աւելի վեր թառած էր ։ Վերջապէս պիտի կրնա՛ր տեսնել ։

Բայց երբ աչքերը պատուհանէն ներս ուղղեց, իր առջեւ պարզուած տեսարանն այնչափ անհեթեթ էր, որչափ չէր կրնար երեւակայել երբեք ։

Սենեակը կը լուսաւորուէր առաստաղէն կախուած լամբարով մը եւ լոյսն ուժով կը զարնէր պատերուն, որոնք բոլորովին սեւ օթոցներով ծածկուած էին ։

Սոյն դամբանական սենեակին մէջտեղ մարդ մը ծնրադրած՝ կարծես կ՚աղօթէր ։

Իր դէմը կանգնած էր բան մը, որու ինչ ըլլալը Սէրվօն դժուարաւ կրցաւ հասկնալ եւ զոր նախ պատին կռթնած մարդ մը կարծեց ։

Բայց վերջէն հասկցաւ որ ասպետական զրահ մըն էր ։

Լամբարին տակ կը փայլէր տարօրինակ ձեւով սաղաւարտի մը գագաթը. զրահն ու ազդրապահները, որոնք նոյնքան լուսաւորուած չէին, աւելի անփայլ կ՚երեւնային, բայց ամէն պարագայի մէջ այն բանը, որու առջեւ խոնարհած էր Պ. Լուազօ, միջին դարու պատերազմական զրահ մըն էր ։

Դերկոմսը, այս անակնկալ տեսարանին առջեւ, սաստիկ զարմացաւ ։

Ի՞նչ կրնար ըլլալ այն բանը, զոր այս տարօրինակ մարդը կը պաշտէր Բարիզի մէջ ։

Արդեօք կուռ՞ք մըն էր պաշտածը՝ Ափրիկէի խափշիկներուն պէս ։

Սէրվօն ի զուր կը փնտռէր ։ Բան մը չէր կրնար գտնել ։

Շուարած, շփոթած էր ։

Միակ բացատրութիւն մը կար, այն էր ենթադրել թէ Լուազօ խենթեցած էր ։ Բայց այն անտարբեր ծառան խենթութեան ո եւ է նշան ցոյց տուած չէր մինչեւ այն ատեն ։

Գործը բոլորովին կը կնճռոտէր ։

Դերկոմսը, իր մտախոհութեանց մէջ կորսուած, ուշի ուշով կը դիտէր զրահներու այս անհեթեթ պաշտօնը, երբ իր ուշադրութիւնը ուրիշ կողմ դարձաւ ։

Թեթեւ հովը սաստիկ կը ցնցէր այն ծառը, որու վրայ թառած էր, Սէրվօն իր ժանգոտ ծխնիներուն վրայ դարձող դրան մը ճռինչը լսեց ։

Այդ ճռինչը վարէն կուգար, պարտէզին առջեւի փողոցին կողմէն ։

Քիչ մը ետքը ա՛լ տարակոյս չմնաց ։

Երկու հոգի, ծանր ու համաչափ քայլերով, զառ ՚ վերէն վեր կ՚ելլէին ։

Սէրվօն, որ չտեսնուելուն ապահով էր, ծռեցաւ որ վար նայի․ բայց այնքան մութ էր որ, երկու շուք միայն տեսաւ, որ դէպ ի տունը կ՚երթային ։

Այնքան սպայլած էր որ չուզեց կ
բանալ, երբ թէ այն անծանօթները կ
րենային իր շնչառութիւնը լսել ։

Նոր եկողները այնքան մօտէն ան
ցան որ, աշտարակին ձգած շուքին մ
աներեւութացան եւ դերկոմսը ա՛լ
տեսաւ զանոնք․ բայց զրեթէ նոյն վա
կեանին գետնայարկի դրան երեք հ
ուած զարնուիլը լսեց ։

Այս նշանին ազդեցութիւնը անմի
կան եղաւ ։

Երկրորդ յարկին փեղկերը գոցու
ցան եւ լոյսն աներեւութացաւ ։

—Ո՞վ է ան, հարցուց ներսէն ձայ
մը, որ հազիւ կը լսուէր ։

Այցելուներէն մին պատասխանեց ե
Սէրվօն Բարքէրի կամ Բալմէրի պէ
անգլիական վերջաւորութեամբ անու
մը լսեց ։

Դերկոմսն այս անունէն բան մը չ
հասկցաւ, բայց իրեն այնպէս երեւցաւ
որ այդ ձայնը անծանօթ չէր իրեն ։

Իր տարակոյսը երկայն չտեւեց ։

Դուռը բացուեցաւ․ մարդ մը երեւ
ցաւ սեմին վրայ եւ ձեռքը բռնած լոյսը

ան ալ խոշոր բիրով մը անձնապաշտպան կ'ըլլար։ Հայրերնին տեսնելով կռիւը, սարսափահար եկաւ մէջ մտաւ երկու եղբայրները իրարմէ բաժնելու համար, բայց Բիէռի մէկ հարուածը դիպուածով իր գլխուն եկաւ, ան տեղը մեռաւ մարդը։ Ակամայ հայրասպանը ձերբակալուեցաւ։

—Առագաստաւոր օդապարիկ։ Մարդկային հանճարին նոր ճամբայ բացող փորձ մըն ալ եղաւ։ Շուէտցի Պ. Անտրէ ճարտարագէտը վեցերորդ անգամն ըլլալով «Սվէա» օդապարիկով ճամբորդեց, ծախքը հոգաց Սթոքոլմի գիտութեանց Ակադեմին։ Օդապարիկին առագաստ դրած էր եւ հովին ուղղութեանը համեմատ երբեմն աջ երբեմն ձախ կողմէն կը բանար։ Վերելքն ու վարէջքը շատ դիւրութեամբ կատարուեր է շնորհիւ առագաստին։

Ազգային լուրեր

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ՀԱՐՕՏԵԱԼՆԵՐԸ

Սամաթիոյ Երից-Թաղից Աղքատախնամ ընկերութիւնը կը հաղորդէ մեզ մինչեւ 1894 յուլիս 24 Սամաթիոյ արկածեալ կարօտեալներուն ի նպաստ նուիրուած ուտեստներուն ցուցակը․

Բարեսէր անձ մը. — 169 օխա ձիթապտուղ, 48½ օխա խաշէր պանիր, եւ յուլիս 14էն սկսեալ օրական 200 հաց։

Մագսուտ եւ Լեւոն էֆէնտի Նշաստաճեանի ձեռամբ.— 12 ոչխար, 195 օխա բրինձ եւ 400 հաց։

Տիկին Նոյեմզար Յ. Ֆընտըքլեան.— 10 ոչխար։

Տիգրան եւ Արամ էֆէնտիք Յ. Ֆընտըքլեան.— 8 քազէվի բրինձ։

Միհրան էֆ. Անտօնեան. — Յուլիս 21էն սկսեալ օրական 50 հաց։

Զաքար էֆ. Գրիգորեան. — Յուլիս [illegible]էն սկսեալ օրական 20 հաց։

[illegible] Յարութիւն էֆ. Յովհաննէսեան.— 238 հաց։

Մարտիկ էֆ. Նշաստաճեան. — 100 հաց։

Սիմոն էֆ. Կէվրէկեան.— 100 հաց։

Ենովք էֆ. Բուլճեան. — 100 հաց։

Մհր. Համբարձում Գրիգորեան. — [illegible] հաց։

Բարեսէր ոմն. — 60 հաց։

Լեւոն էֆ. Վարդանեանի եւ Հերե[illegible] էֆ. Յակոբեանի ձեռամբ 60 օխա բրինձ։

Բարեսէր անձ մը.— 10 օխա սաե[illegible], 15 օխա բրինձ։

ԾԱՆՕԹ. — Սոյն ուտեստք ամբողջովին [illegible]ուած եւ սպառած են։

⁂

Ասկից զատ, հացադնի համար [illegible]ցուած հանգանակութեան մասնակցած են Տեարք

	Ղրուշ
Միքայէլ Յակոբեան	10800
Յովհաննէս Յակոբեան (1620 ղրշ. ի նպաստ երկսեռ վարժարանաց) եւ	1620
Գէորգ Թօփալեան	600
Էսաեան Եղբարք (1080 ղրշ. ի նպաստ երկսեռ վարժարանաց) եւ	540
Մկրտիչ Այվըզեան	540
Յովհաննէս Կիւմշեան	540
Մ. եւ Յ. Եղբարք Ալալըմճեան	540
Գառնիկ Ֆընտըքլեան	500
Հայ վաճառատուն մը (ձեռամբ Տ. Հմայեակ Սրբազանի)	500
Յովհաննէս Քերէստէճեան	324
Գաբրիէլ Մելքոնեան	175
Տր. Աշոտ Պահճէպանեան	150
Վռամշապուհ Մանուկեան	108
Տ. եւ Ա. Յ. Ֆընտըքլեան որդիք (տես նաեւ ուտեստից ցանկը)	108
Յարութիւն Գալբաքճեան	87½
Գառնիկ Հայոցեան եւ Լեւոն Ծգնաւորեան	87½
Մէկ քանի բարեսէր անձերէ հաւաքեալ	68
Բարեսէր Տիկին մը	54
Իսագուլեան Եղբարք	40
Մ. Լամպէռ	27
Բալըցի Յարութիւն գալֆա	20
Միհրան Յովակիմեան	20
Բարեսէր ոմն	20
Բարեսէր Տիկին մը	20
Մարտիրոս գալֆա	10
Մինչեւ 24 յուլիս 1894 համագումար ղրուշ	17499

Ծանօթութիւն. — Ինչպէս կ'երեւի, Յովհաննէս էֆէնտի Յակոբեան 1620 ղրուշ հացագին եւ 1620 ղրուշ ալ երկսեռ վարժարանաց նուիրած է։ Նոյնպէս Էսաեան Եղբարք 540 ղրուշ իբր հացագին եւ 1080 ղրուշ երկսեռ վարժարանաց ի նպաստ նուիրած են։

(Կնիք Ընկերութեան)

“ՀԱՅՐԵՆԻՔ”Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1894

Չորեքշաբթի 27 Յուլիս (Հ. Տ.)
8 օգոստոս (Ն. Տ.)

Տ. Թ. Հ. ՌՅԽԳ = 1343
Թուական Հիճրէթի 1312, Սէֆէր 6
Սէնէի Մալիյէ 1310, Թէմմուզ 27

Կրօնական
Գկ. Պահք։
Կէս Օր—5 Ժ.

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ
DERMATOGRAPH
Մորթի վրայ գծելու մասնաւոր ՄԱՏԻՏ
Կը ծախուի
Բ. ԱՐՇԱԿԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ
ՂԱԼԱԹԻԱ, Թիւ 14 Մէրթեպանի փողոց
3—4

Կարդալ Ներքին լուրերուն մէկ մասը եւ Պորսան Չորրորդ Էրեսը

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Սըվազի Զիլէ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Ահմէտ Միւնիֆ պէյ, գայմագամ Գարախսալուի։

Ատանայի Գարախսալու գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Նաիմ էֆէնտի, նախորդ գայմագամ Սարայքէօյի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Իզմիր-Գասապայի երկաթուղիին արտօնատէր Պ. Նակէլմաքէրսի ու անոր ներկայացուցիչ Պ. Թուքասի, եւ մայրաքաղաքիս սպանիական դեսպանական առաջին թարգմանին։

Առաջին կարգի Շէֆագաթ՝ մայրաքաղաքիս սպանիական դեսպանին եղբայր Պ. Ֆիկէրայի կնոջը եւ երրորդ կարգի Շէֆագաթ՝ աղջկանը։

Երկրորդ կարգի Շէֆագաթ՝ Պ. Նակէլմաքէրսի եւ Պ. Թուքասի կիներուն։

Արհեստից չքադրամ՝ կայսերական Թանգարանին տնօրէնի օգնական Խալիլ պէյի։

Ի ՆՊԱՍՏ ԱՐԿԱԾԵԱԼՆԵՐՈՒՆ. Պաշտօնական զեկուցում մը կը ծանուցանէ թէ Գերմանիոյ կայսրը 5000 մարքի չէք մը ղրկեր է՝ բաշխուելու համար երկրաշարժէն վնասուած կարօտեալներուն։ Վեհ. Սուլթանը Իր գոհունակութիւնը յայտնել տուած է Գերմանիոյ կայսեր՝ օսմանեան դեսպանին միջոցաւ։

—Յառաջիկայ ուրբաթ, կէս օրէն յետոյ, Թէրապիայի Սըմըր Բալըս Օթէլին մէջ ներկայացում մը պիտի տրըուի Պ. եւ տիկին Նակէլմաքէրսի նախագահութեամբ, ի նպաստ երկրաշարժին արկածեալներուն։ Ներկայացուելիք խաղերն են Մասամ Պեռդրան եւ Մասմուազէլ Ռասոն, մէկ արարուածով վօտվիլ Տիւմանուարի, եւ Պաւար մը բէյ, մէկ արարուածով կատակերգութիւն Լապիշի։ Մուտքն է 20 ղրուշ։

—Ֆիկառօի մէջ կը կարդանք.

«Բարիզի Նպաստամատոյց յանձնախմբին անդամ Բաէնս տը Սական Ֆըրանսայի Գազինօներուն տնօրէններուն դիմելու գեղեցիկ գաղափարն ունեցած էր, խնդրելով ներկայացումներ, նուագահանդէսներ, պարահանդէսներ կազմակերպել ի նպաստ Կ. Պոլսոյ երկրաշարժին զոհերուն, եւ իր անդամակիցներուն միաբերան հաւանութիւնը ստացած էր։

«Իբր նախագահ Բարիզի Հանդէսներու Յանձնախմբին, Բաէնս տը Սական Գազինօներու տնօրէններուն ուղղած է [illegible] հրաւէր մը։ Անոնցմէ ոմանք արդէն պատասխանած են գովելի փութկոտութեամբ մը։ Տարակոյս չունինք թէ բոլոր տնօրէններն ալ պիտի հետեւին այս օրինակին եւ կանխաւ շնորհակալութիւննիս կը յայտնենք իրենց։ Ասիկա գեղեցիկ առիթ մը պիտի ըլլայ Բարիզցիներու, որոնք հիմա ամէնքն ալ Բարիզէն հեռու են, իրենց համակրանքը յայտնելու Ֆրանսայի բարեկամ երկրի մը պատահած դժբաղդութեանց։

—Տարտանէլի մէջ կառավարչին նախագահութեամբ յանձնախումբ մը կազմուեր է՝ դրամ հաւաքելու համար ի նպաստ երկրաշարժին արկածեալներուն։ Մինչեւ ցարդ հաւաքուած գումարը կը հասնի 26000 ղրուշի։

ԲՐՈՄԻ ՀԱՆՔ. Երկրագործութեան, հանքերու եւ անտառներու Նախարարութիւնը որոշեր է 60 տարուան համար Ալի փաշայի, Մուսթաֆա պէյի, Սալիհ Աղազատէ Հիւսէյին էֆէնտիի, Համիտ պէյի, Քեամիլ Հիւսէյինի, Սոլոմոն Տաւիտի, Խայիմ Մաղալոնի եւ Եազօ Տաւիտի տալ շահագործման արտօնութիւնը բրոմի հանքի մը, որ կը գտնուի Գալքանտէլէնի Կարանձա գիւղին մէջ։ Հանքը 160 մակերես ունի։

ԱԹԷՆՔԻ օսմանեան դեսպան Միրլիվա Շաքիր փաշա երկուշաբթի օր կայսերական պալատ երթալով իր հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց եւ արժանացաւ կայսերական մեծարանքին։ Շաքիր փաշա յետոյ Ֆրանսական շոգենաւով իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանէն այս տարի հարիւրապետի աստիճանով շրջանաւարտ եղող 45 ուսանողներ երկուշաբթի ըստ սովորութեան երդում ըրին եւ ստացան իրենց վկայականները։ Այս առթիւ բարեմաղթութիւններ եղան վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին։

Շրջանաւարտներէն 39ը իսլամ են, 5ը քրիստոնեայ եւ մին հրեայ, Ասոնց մէջ կան երեք հայ, որոնք են Միքայէլ էֆէնտի՝ Բերացի, Արթին էֆէնտի Եղրիգաբուցի եւ Յակոբ էֆէնտի Իւսկիւտարցի,

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ պաշտօնատան մէջ ընդհանուր առողջապահութեան մնայուն յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, որուն համար կանոնագիր մը պատրաստուած է։ Պետական Խորհրդին օրէնսդիր ճիւղին մէջ երկուշաբթի խորհրդակցութիւնք կատարուեցան այդ կանոնագրին վրայ։ Բժշկական վարժարանէն մէկ քանի պաշտօնեաներ ներկայ գտնուեցան կատարուած խորհրդակցութեանց։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ատեանը տասնըհինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց ձկնորս Լեւոնը որ ի Գումգաբու իր արհեստակիցներէն ձըկնորս Տաճատը սպաննած էր։ Ձկնորս Արթին ալ վեց ամսուան բանտարկութեան, որովհետեւ Տաճատը ծեծած էր, անոր սպաննուելէն առաջ։

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը հեռագրեն թէ Իզմիր-Գասապայի պարտատոմսերը 3% բռիմ կ'ընեն։

ԱԹԷՆՔԻ ԴԻՏԱՐԱՆԻՆ տնօրէն Պ. Էժինիդիս երկուշաբթի օր Ատա-Բազար գնաց, չարունակելու համար իր ուսումնասիրութիւնները երկրաշարժին վրայ։ Երիտասարդ գիտնականը Մալթէփէ ալ պտտեցաւ։

ԻԴՏԱՄ լրագիրը, որ ժամանակէ մը ի վեր դադարման դատապարտուած էր, վերաբացման արտօնութիւն ստացած ըլլալով, այսօրուընէ վերսկսած է հրատարակուիլ։

ԱԿՆԵՑԻ
ՄԿՐՏԻՉ ԵՍԱՐՃԱՆԵԱՆ
Պատիւ ունի ծանուցանել իր բազմաթիւ պատուարժան յաճախորդաց որ այս անգամ իր մանիֆաթուրայի վաճառատուն չուկայէն փոխադրած է Մահմուտ Փաշայի վարի կողմը Տեօրթ Եօլ Աղզը չաքարճիներու դէմ թիւ 69։
Ճշդութիւն եւ ամէն տեսակ ապրանքներ խիստ չափաւոր գներով վաճառելն սկզբունք ընտրուած է։
1—5

ՆՈՐ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ
Իւսկիւտար
Թագւոր Չրաքեան, որ տարիներով ծառայած է Բերայի Ֆէպիւս լուսանըկարչատան մէջ, այժմ Իւսկիւտար, Վանքին Այգին, Թէքքէին դիմաց, Թիւ 29, հաստատած է լուսանկարչատուն մը, ուր մեծ խնամքով եւ շատ աժան գիներով ընտիր լուսանկարներ կը հանէ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ա Զ Դ

Օսմանեան Պետութեան ծխախոտի շահակցական Ռէժիի ընկերութեան բաժնետէրերը կը հրաւիրուին սովորական ընդհ. ժողովին որ պիտի գումարուի վարչութեան կեդրոնատեղին Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Վօյվօտա փողոց, յառաջիկայ 17/29 օգոստոս, չորեքշաբթի օր, միջօրէէն յետոյ, ժամը մէկ ու կէսին։

Օրակարգ

1. Վարչական ժողովին տեղեկագրին ընթերցումը։
2. 1893-94 տարւոյ հաշուեկշիռին եւ հաշիւներուն վաւերացումը.
3. Շահաբաժինի որոշումը.
4. Վարչական ժողովի անդամներուն անուանումը։

Ժողովին մասնակցելու համար, առնուազն երեսուն բաժին ունեցող բաժնետէրերը կը պարտին իրենց թուղթերը յանձնել մինչեւ 6/18 օգոստոս 1894, շաբաթ,

Կ. Պոլիս. Վարչութեան կեդրոնատեղին.

Պերլին. Պ. Ս. Պլայխրոտըրի, սեղանաւոր (Պէհրէնշթրաս)։

Լոնտրա. Օսմանեան կայսերական դրամատան մասնաճիւղը, 26 Թհրոկմորթըն փողոց։

Բարիզ. Օսմանեան կայսերական դրամատան մասնաճիւղը, 7 Մէյէրպիր փողոց։

Վիեննա. Քրէտիթ Անշթալտ (վաճառականութեան եւ ճարտարագործութեան համար Կ. եւ Թ. առանձնաշնորհեալ Աւստրիական վարկի ընկերութիւն)։

Իւրաքանչիւր յանձնողի պիտի տրուի ընկալագիր մը որ իրեն իբր տոմսակ, ընդհանուր ժողովը մտնելու պիտի ծառայէ։

Որոշումները ներկայ անդամներուն ձայներուն մեծամասնութիւնովը պիտի տրուին։

Իւրաքանչիւր անդամ ունի այնքան ձայն՝ որքան անգամ որ երեսուն բաժինի տէր է. սակայն ոչ ոք իր անձնական անունին համար պիտի կարենայ տասը ձայնէ աւելի ունենալ եւ ոչ ալ քսան ձայնէ աւելի թէ՛ իր անձնական անունին համար եւ թէ՛ իբր փոխանորդ։

ՏՕՔԹՕՐ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(Գումգաբու, Պատրիարքարան փողոց 15 թիւ տունը)
Յետ բազմամեայ փորձառութեան, այժմ հաստատուած լինելով վերոյիշեալ թիւ տունը, մասնաւոր խնամօք կը դարմանէ կուրծքի, մարսողական գործարանաց եւ ծննդամիզական ամէն տեսակ հիւանդութիւնները, եւ կը կատարէ վիրաբուժական ու մանկաբարձական գործողութիւններ։
Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի իր տունը եւ հինգշաբթի կէս օրէ վերջ ձրի կը դարմանէ։
Նաեւ չորեքշաբթի կէս օրէ առաջ եւ շաբաթ կէս օրէ վերջ կամուրջին գլուխը Քիւչիւքեան էֆէնտիի դեղարանը հիւանդ կ'ը դարմանէ։ 8—50

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ
Ականջի, կոկորդի եւ քթի հիւանդութեանց մասնագէտ Տօքթ. Տատուր պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան թէ իր դարմանատունը փոխադրած է Բերա Մեծ փողոց թիւ 249 Բրիտանական (Քանզիւզ) դեղանանին վրայ, ուր իր խորհրդակցութիւնները կը շարունակէ ամէն օր կէս օրէն մինչեւ ժամը 4 ը. ե. 17—20

Ա Զ Դ
Աղիւսի գործարանատէր ԵՂԻԱ ԷՖ. ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ, ի դիւրութիւն իր բազմաթիւ յաճախորդաց, գրասենեակ հաստատած է ի Ղալաթիա, Գարաքէօյ Ենիխան թիւ 11, 12 ուր կը գտնուին շինութեանց վերաբերեալ մեքենայի եւ ամէն տեսակ աղիւսներու օրինակներն։
Գիներն յոյժ գոհացուցիչ, հանդերձ վճարմանց դիւրութեամբ։ 5—30

[illegible] մը օտարականին երեսը զարնելով՝ անոր դէմքը լուսաւորեց... Պ. տը Բանքորվօն էր։

Նոյն է դերկոմսը չէր սխալած. այն [illegible]ական օտարականն ու սպասաւորը [illegible] կը ճանչնան եղեր։

Իր բոլոր ենթադրութիւնները կը կատարուէին ու իր սրատեսութեանը համար կը հպարտանար։

Քրիստափոր Գոլոմպոս Ամերիկայի ցամաքը տեսած ատեն այս տեսակ բան մը զգաց անշուշտ։

Երկու այցելուները ներս մտան եւ դուռը գոցուեցաւ անոնց վրայէն։

Ներկայացման ամենէն շահեկան վայրկեանին վարագոյրը կը գոցուէր, վասն զի գետնայարկի դուռը հաստ փեղկեր ունէր, որոնց մէջտեղէն հազիւ լուսոյ բարակ ճառագայթ մը դուրս կը թափանցէր եւ Սէրվօն իր դիտարանին բարձունքէն ա՛լ բան մը չէր տեսներ։

Երբ ապահով եղաւ որ անոնց տեսակցութիւնը իր աչքերէն հեռու տեղի կ'ունենար, որոշեց վար իջնել, մանաւանդ որ իր օդային կացութիւնը կը սկսէր անհանգստութիւն պատճառել իրեն։

Վար իջնելուն պէս առաջին գործը եղաւ երթալ ականջը դրան տալ ու անոնց խօսակցութիւնը լսելու աշխատիլ. բայց դրան ետեւէ մտիկ ընելը անախորժ երեւցաւ իրեն, ինչ որ բառերուն մարդկային մտքին վրայ ունեցած ամենամեծ ազդեցութիւնը կ'ապացուցանէր։

Քանի մը ժամէ, նոյն իսկ քանի մը օրէ ի վեր Սէրվօնին ըրածն ուրիշ բան չէր, բայց ձեւը գործը կը փոխէր։

Բայց այս անգամ անանկ խղճահարութիւն մը զգաց որ, որոշեց ետ քաշուիլ։

Արդէն տեսածը բաւական էր։

Պ. տը Բանքորվօ սպասաւորի մը հետ ծածուկ յարաբերութեանց մէջ էր։

Այս յարաբերութեանց ստուգութիւնը բաւական էր Սէրվօնը զգուշացնելու այն երկու թշուառականներէն, վասն զի հիմայ անոնց չարագործութեանը տարակոյս չունէր։ Գալով աշխարհս անոնցմէ ազատելու գործին, այդ պաշտօնը իրեն ամենեւին չէր յարմարէր։

Այս կարճ խորհրդածութիւններն ընելէ ետքը՝ դէպի վանդակապատը գնաց եւ անվտանգ հասաւ հոն, բայց իր վերջին վերելքը անյաջող եղաւ։

Վերելքին ամենէն բարձր տեղը ոտքը սահեցաւ ու սանդուղին առաջին ոտքին վրայ ինկաւ ուժգին։

Այս անկումին ամենէն ձախող կողմը սա եղաւ որ, խեղճ դերկոմսը վիրաւորուեցաւ։

Վանդակապատէն քով ատենով երկաթէ ցխահան մը դրուած էր, որպէս զի այցելուները ոտքերնին անոր քսեն, ինչ որ շատ խելացի խորհուրդ մըն էր այն տղմոտ Թաղին համար։

Գլուխը այն երկաթին եկաւ, որ թէպէտ ժանգոտած՝ բայց դեռ շատ սուր էր եւ ճակատը խորունկ մը կտրուեցաւ։

Երբ Սէրվօն, այս հարուածէն ցնցուած, ոտք ելաւ, արիւնը առատօրէն կը վազէր եւ այդ վէրքին հետքը մինչեւ մահ կրելու գաղափարը բոլորովին տխրեցուց զինքը։

Հարիւր անգամ անիծեց այս անտեղի հետաքրքրութիւնը, որ զինքն այն որջը ձգեր էր եւ ոսկորները ցաւելով ու գլխիկոր Բարիզ վերադարձաւ։

Փոթորիկը քիչ մը հանդարտեր էր. բայց գիշերը դեռ շատ մութ էր ու կ'անձրեւէր, եւ Սէրվօն բարեբաղդաբար մէկուն չպատահեցաւ։

Իր այն պատռած ու վիրաւորուած վիճակին մէջ եթէ ոստիկանի մը պատահէր, տարակոյս չի կայ որ զինքը պահականոց պիտի տանէին։

Դերկոմսն առանց տեսնուելու իր բարեկամին տունը վերադարձաւ ու տիղմով եւ արիւնով ծածկուած ցնցոտիները նետեց։

Կը փութար շէնք շնորհք մարդու մը պահարանն զգենուլ։

Ժամ մը ետքը Սէրվօն իր տունն էր գեղեցիկ կրակի մը առջեւ եւ ճակատը լուալով՝ կ'երդնուր, թէեւ քիչ մը ուշ, որ մէյ մըն ալ ոստիկանութեան գործերուն չխառնուիր։

Դ

Դերկոմսը հետեւեալ օրը իր սենեակին մէջ անցուց եւ իրիկուան միայն դուրս ելաւ քլիպ երթալու համար, հաստատապէս որոշած ըլլալով երկար ատեն չմնալ հոն եւ կանուխ պառկիլ, վասն զի ինքզինքը սաստիկ յոգնած կը զգար։

Ասկից զատ իր ճակտի ծաղրելի վէրքը դեռ շատ նոր էր ու ձանձրացուցիչ հարցումներու տեղի չտալու համար, կը ստիպէր զինքը գլխարկը չհանել, ինչ որ բնաւ մէկը չի կրնար վիրաւորել, վասն զի այս անքաղաքավարութիւնը կատարելապէս ընդունուած է բոլոր քլիպներուն մէջ։

Աս ալ անգլիական սովորութիւն մըն է։

Ժամը ինն էր. քլիպը գրեթէ մարդ չի կար։

Սէրվօն հոն չգտաւ ո՛չ Պ. տը Բանքորվօն, ինչ որ զարմանալի չէր, քանի որ դեռ թատրոններէն չէին ելած, ո՛չ ալ Պ. Լուազօն, որու սպասն էր սակայն այն իրիկուն։

Գիշերուան տեսարանները սաստիկ շարժեր էին դերկոմսին հետաքրքրութիւնը եւ հակառակ առջի իրիկուան ըրած հաստատ որոշման, կ'ուզէր քլիպի անօրէնին քով երթալ եւ այս սպասաւորին գիշերային տարօրինակ զբաղումները պատմել անոր։

Քլիպի սպասաւոր մը, որ գիշերները սեւ օթոցներով ծածկուած սենեակի մը մէջ զրահներ պաշտելով կ'անցընէ, բաւական արտառոց բան մըն է, եւ այս տեսակ այլանդակութիւնները հարուստներուն միայն ներելի են։

(Շարունակելի)

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Յուսահատ մը. Երկուշաբթի օր, կէսօրին, կամուրջէն Գատըգիւղ գացող շոգենաւը Սարայ-Պուրնուէն դարձած ատեն, Մարտիկ անուն հայ գրաշար մը ծովը նետեց ինքզինքը։ Նաւապետը անմիջապէս կեցնել տուաւ նաւը, եւ մակոյկ մը իջուցնել տուաւ որուն մէջ կը գտնուէին ղեկավարը եւ մեքենավարը, որոնք կրցան ազատել խեղճ յուսահատը, որ ետքէն, Գատը-Գիւղի ոստիկանատան մէջ ըսաւ, թէ թշուառութիւնը զինքը մղած էր այդ չարաշուք գործին։

—Ոճիր Ոստիկան-զինուորները առջի օրը Բէատհանէի գիւղին շրջակայքը Ճէնտէրիի մօտ սպաննուած մարդ մը գտան եւ իմաց տուին ոստիկանութեան, որուն կողմէ բժիշկներ ղրկուելով հաստատեցին թէ այդ մարդը ձախ ոտքէն զարնուած էր գնդակով, որ մէկ կողմէն մտած ու միւսէն դուրս ելած էր եւ այդպէս երակները կտրուելով շատ մը արիւն վազած էր, ուրկէ առաջ եկած էր մահը։ Հաստատուեցաւ նաեւ թէ սպանեալը Լազարի անուն երեսուն-երեսունը հինգ տարեկան մարդ մըն է, Այաս աղայիգիւղէն։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

Այտընի Ագհիսար գաւառակին մէջ հարս մը ու կեսուրը կռուի բռնուեր են։ Կեսուրը բռունցքի մէկ քանի հարուածներ իջուցեր է հարսին գլխուն։ Խեղճ հարսը մէկ քանի օր յետոյ մեռեր է։ Կեսուրը ձերբակալուած է։

—Սամսոնէն կը գրեն թէ տեղին գերմանական դեր-հիւպատոս Պ. Մուրատեան մեռեր է խոր ծերութեան հասակին մէջ։ Մարմինը կառքով Երուսաղէմ փոխադրուեր է, ուր հանդիսաւորապէս կատարուեր է թաղումը ի ներկայութեան հիւպատոսական մարմնին։

—Երկրաշարժ. Յուլիս 23ին (շաբաթ) ժամը 6,45ին Էրզրումի քաղաքին մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուած է, առանց վտանգաւոր հետեւանք մը ունենալու։

Յուլիս 23ի գիշերը 6,30ին Պրուսայի մէջ եւ ժամը 6ին Նազիլլիի մէջ երկրաշարժի թեթեւ ցնցումներ զգացուեր են, սակայն ոեւէ վնաս չէ պատահած։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

(Երեքշաբթի 26 Յուլիս)

Ընթացք փոխանակաց

Երեք ամիս Լոնտոնի վրայ	109 35
» » Բարիզի »	22 92

Քօնսօլիտէ

Բացուեցաւ	27 16½
Գոցուեցաւ	27 15

Թահվիլաթը Օսմանիէ

Իրիկուն	96

Ընթացք արժէթղթերու

Փոխառութիւն Սէրի A.	64
» » B.	39 10
» » C.	28 10

Բաժնէթոմսք

Րումէլի երկաթուղի	ֆր.	1 9
Թրամվէյ	ոսկի	5 25
Ռէժի		19 3

Ընթացք դրամներու

Օսմ. ոսկի	100 —	20 ֆրանգ	87 18
Մէճիտ	108	Անգլ. ոսկի	110 8
Պէշլիք	105 —	Մարք Գեր. ոսկի	106 28
Մէճիտիէ	97 50	Իմբէրիալ	90 —
Թասիլի	18 —	Ֆլորին	51 10
Տկս. Դլ. Պորսայի	4 -	Րուպլի Թուղթ	8 57

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

ՈՒՆԻՈՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828
Հաստատեալ ի Փարիզ իր կեդրոնատեղին, Պանք փողոց, Թիւ 15

Դրամագլուխ	Ֆրանք 10,000,000
Պահեստի դրամ	» 7,650,000
Թղթապանակին մէջ	» 69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	» 15,328,801
Վճարուած վնասք	» 176,000,000

Ի Կ. Պոլիս, Ընկերութեան գործակատարն՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ.
Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Բօյաճըեան, մասնաւոր տնօրէն ի Ղալաթիա, Քարաքէօյի հրապարակը, Օէնի-Խան, առաջին յարկ
Երաշխաւորութիւնք «ՈՒՆԻՕՆ» ի կենաց ճիւղին ՖՐԱՆՔ 118 ՄԻԼԻՕՆ..

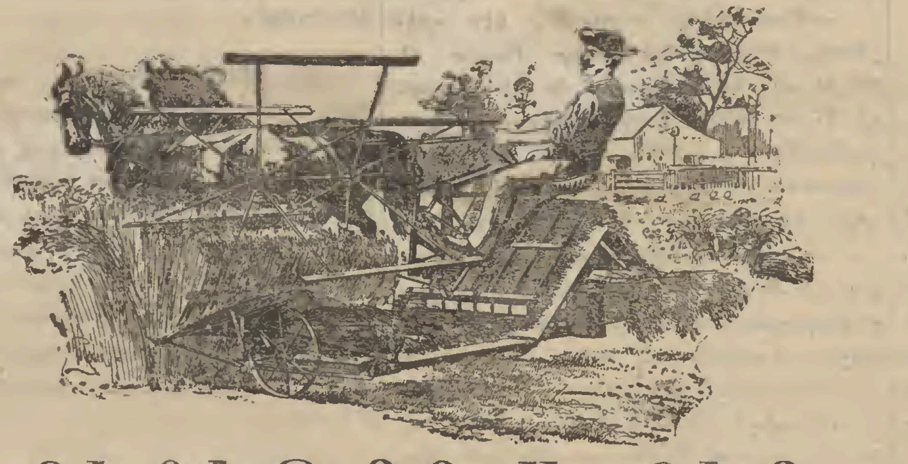

ՌՈՒՕԼԹԸՐ Ա. ՌՈՒՏ

ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ՀՆՁՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

[illegible], մանկեռնիր, զատիչներ, զանազան տեսակ հունտեր զատելու եւ մաքրելու հովիչներ։ Ջոր խոտի, յարդի, բամբակի համար ձեռքի մամուլներ, որոնցմով 70 էն 90 քիլոյով հակեր կը շինուին։

ՌՈՒՏ ի հնձող մեքենայ գնողներուն հարկ եղած երաշխաւորութիւնն ու յանձնարարականները ցոյց կը տրուին։ Մէկ ժամու մէջ զոյգ մը ձիով 4 տէօնիւմ եւ զոյգ մը եզով 3 տէօնիւմ արտ կը հնձէ։

ԼՕՈՒԹԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.

25 եւ 28, Բէրճէմալէ բազար
ԿԱԼԱԹԱ

ՍԻՆԿԸՐ ԿԱՐԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Լաւագոյններն աշխարհի մէջ։ Ամէն ցուցահանդէսներու մէջ ամենէն բարձր վարձքերն ստացած է։ ՍԻՆԿԸՐ գործարանը միայնակ աւելի մեքենայ կը ծախէ քան բոլոր միւս գործարանները միահամուռ։ Սինկըր ճշմարիտ մեքենաները կը կատարեն ասեղի ու ամէն տեսակ գործեր։ Իր մեծ համբաւին պատճառաւ, բազմաթիւ կեղծեր շինուած են։ Ուրեմն միտք չի բռներ Սինկըր անունը մեքենային վրայ. Ճշմարիտ Սինկըրները մի միայն կը ծախուին Պ. Կ. Նիւպէրկէրի մթերանոցներուն մէջ, Պոլիս, Սուլթան Համամ, թիւ 2. Ղալաթիա, Թիւնէլին քովը, դատարանին դիմացը. Քարաքէօյ, Շիշլիի թրամուէյին կայարանը. Բերա, Կալաթա Սէրայի վարժարանին դէմը։ Սինկըր ընկերութիւնը մասնաճիւղեր ունի Թուրքիոյ ամէն գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։ Սինկըրի ճշմարիտ մեքենան կը կրէ գործարանի սա մարքան.

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐ

FARINE LACTÉE ITALIENNE

Բոլոր առողջապահական ցուցահանդէսներու մէջ մեծամեծ վարձատրութեանց արժանացող այս մանկական դիւրամարս սնունդ գործածող բոլոր ծնողք իրենց տղոց առողջութենէն կատարելապէս գոհ մնացած են, ինչպէս որ փորձով հաստատուած է շատոնց ի վեր։ Տղայք ախորժակով կուտեն զայն եւ կը մարսեն առանց ամենափոքր դժուարութեան։

Տկար ու աւշային տղոց աւելի օգտակար է սա՝
FARINE LACTÉE PHOSPHO-FERRUGINEUSE
որ կը պարունակէ միանգամայն երկաթ ու ֆոսֆոր։

Բոլոր դեղարաններու դեղօրէից մթերանոցներու մէջ կը գտնուի։

Կ. Պոլսոյ միակ ներկայացուցիչն է
Պ. ՎԻՔԹՕՐ ՇՆՈՒՐ,
ԵՊՈՒՏ ԷՖ. ԽԱՆ

Ա. ԱԼԷՄԵԱՆ
Գ. ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ԸՆԿ
49-52 Կ. Պոլիս, Թահմիզ Փողոց
Վաճառատուն
ԹԷՅԻ ԵՒ ՇԱՔԱՐԵՂԻՆԱՑ

Զինաստանէն եւ Ճավայէն հասած են եւ հետզհետէ կը հասնին նոր տեսակ բերքերէն ընտիր ԹԷՅԵՐ, որոնք կը ծախուին մեր 52 թիւ վաճառատան մէջ, իսկ նորոգ պայմանադրութեան մը համաձայն, մեր 49 թիւ վաճառատան մէջ առատութեամբ կը վաճառուին անգլիական եւ ֆրանսական հազարումէկ տեսակ ՇԱՔԱՐԵՂԷՆՆԵՐ, հռչակաւոր Հիւնդլէյ-Բալմէր, Բէք-Ֆրէյն եւ ուրիշ գործարաններու թարմ ՊԻՍՔԻԹՆԵՐ, Ֆրանսական գոնեաք, շոգոլայ եւ նաեւ տեղական լոգում, որ Անգլիոյ մէջ իսկ մեծ համբաւ շահած է։ Ընկերութիւնս մասնաճիւղ մըն ալ ունի, Պաղճէ-Գաբու, մաքսատան նոր դուռ,

ԿԼԱՎԱՆԻ ԵՒ ՔԹՐԲԻ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա Գարաքէօյ Մէհմէտ Ալի Բաշայ խան թիւ 22

Պատիւ ունինք ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ՝ մեր հրապարակին վրայ նոր դրամատուն մը հիմնած ենք, որուն գլխաւոր գործառնութիւնը պիտի ըլլայ վիճակահանութիւն ունեցող պարտատոմսեր վաճառել կանխիկ ինչպէս նաեւ ամսական վճարումներով, եւրոպական շատ մը դրամատուններու ընդունած դրութեան համեմատ, դրութիւն մը, թէ՝ [illegible] եւ թէ կանխիկ գնողներուն մեծամեծ առաւելութիւններ կ'ընծայէ։ Այս դրամատունը իբր աւանդատեղի կը ծառայէ, մասնաւոր ամսական թերթոնիներով գնողներուն, որոնք՝ յիշեալ [illegible], այս ամէն փոքր հատուցում մ'ընելով, որուն պայմանաժամը մը վերջ, պարտատոմսի մը տէր կ'ըլլան, եւ միշտ ապահով են որ՝ ուզած ատեննին, կրնան անոր փոխարժէքը պայմանաժամէն իսկ առաջ վճարելով ձեռք անցնել։ Յիշեալ դրամատունէն Արեւելեան-Երկաթուղւոյ պարտատոմս մը գնողը, իր առաջին ամսական վճարումէն անմիջապէս յետոյ կ'ստանայ թիւ մը, եւ որոյ շնորհիւ, իրաւունք կ'ունենայ մասնակցելու յիշեալ պարտատոմսի բոլոր վիճակահանութեանց եւ ամբողջ շահուն, իբր թէ՝ վճարած է պարտատոմսի գինը ամբողջապէս։

Յիշեալ դրամատունը կը ներկայացնէ՝ [illegible] Ֆամիլլ տունները, որոնց գործառնութիւնք եւս՝ վաճառել է ամսական վճարումով՝ Վիլ տը Բարի, Ֆօնսիէր, Գօն տը Բանգ եւն. վիճակահանութիւն ունեցող արժէթղթեր, ինչպէս նաեւ Լիօնի Սօսիէթէ Միւթիւէլ Ֆրանսէզը, որ ամէնքն ալ լաւ ճանչցուած դրամատուններ են ի Կ. Պոլիս։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց եւ գաւառաց մէջ գործակալութիւն ընել փափաքողք, պէտք է վերոյիշեալ տանհասցէին դիմել։

Գ. ՎՈՒԻՉԻՆՕ ԵՒ ԸՆԿ.

Մեծ փողոց Բերայի, Տէրվիշ փողոցին անկիւնը Թիւ 1
ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԿԱՀԿԱՐԱՍԻ
Հիմնուած 1884ին
Ճոխ կարասիներ, տէքօռ եւ կապերտք։ Ամէն կերպով կահաւորում։
Սրահներու կատարեալ զարդարում
Գիներ Աժաններ
Միակ ներկայացուցիչ Բարիզի Լէօն Էսէլը եւ Ընկ. հիւանդներու եւ վիրաւորներու համար մեքենական թիկնաթոռներու գործարանին։

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆ ՊԱԼՍԱՄ

Ընդդէմ հազի, հարբուխի, փքաշնչութեան, ծանրաշնչութեան

Այս նշանաւոր դեղին յաջողութիւնն է անմիջապէս հանգստացնել հազը, հարբուխը, ձայնի մարիլը, շնչելու դժուարութիւնը եւ կոկորդի հիւանդութիւնները։ Անմիջապէս կը լուծէ կապուած մաղասը եւ կը քակէ.
Այն անձերն որք կոկորդին մէջ անհանգիստ մարմաջ ունին, որոնք գիշերները հանգիստ չեն կրնար ունենալ հազէն, անմիջապէս կը հանգչին, շատ անգամ մէկ սրուակը կը բաւէ. դժուարաշնչութեան, երկարատեւ հազերու, ինֆլիւէնցայի դէմ կարելի չէ նկարագրել այս նշանաւոր դեղին կատարած հրաշքները.

Կեդրոնատեղին է ԷՅՄՈՒՆՏ ԳՕՐՈՒԱՆՆ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
[illegible] Ղալաթիա Շէշլիի Թրամուէյի Թիւ 95 եւ 97, Ղալ

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (139)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԶԱՒԱԿԸ

ՄԱՍՆ Գ.

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ

Տեղեկարերը ըսաւ դիւանադպրին.

—Կը գրէ՞ք։

—Այո՛, հարիւրապետ։

Բաթօշ նշան ըրաւ Սէզարի, որ հասկցաւ ու գործադրեց։

Թշուառականը սփոփանքի հառաչ մը արձկեց, երբ տեսաւ որ երեք մուրհակները իր ձեռքն էին։

Ալ վախնալու բան չունէր եւ հարուստ էր։

Դրպանները պանքատոմսերով լեցուն էին։

Գեղեցիկ գործ մը ըրած էր։

Եւ ամենեւին վտանգ չկար։ Պարզ յանդիմանութիւն մը, տուգանք մը, սուտ վկայութեան համար քանի մը օր բանտարկութիւն, այսչափ միայն, ի՞նչ նշանակութիւն ունէին ասոնք, ոչինչ, քանի որ անոնց փոխարէն հարստութիւն մը ձեռք կը ձգէր։

—Շարունակեցէ՛ք, ըսաւ կառավարութեան քօմիսէրը։

—Ամենէն կարեւոր կէտին եկանք։ Բիէր Ժիրօնտ մեռաւ Ժաքի կամ Պէրնար տը Շրվէրնիի հետ մենամարտելով։ Բայց Ժիրօնտը մեռցնողը երկուքէն որն որ ալ ըլլայ, իր մեռցուցածը Ժիրօնտը չէր, Ֆրանսացի սպայ մը չէր...։

Ներկայ եղողները զարմանքի շարժում մը ըրին։

Բաթօշ գիտէր այդպէս ըլլալիքը, վասն զի ժպտեցաւ։

—Բացատրեցէք, ըսաւ Սըկօն՝ որ սաստիկ այլայլած էր։

—Ես ալ ատոր համար եկայ։

Եւ դիւանադպրին դառնալով՝ շարունակեց.

—Պարոն դիւանադպիր, խօսքերս մէկը զանց մի՛ ընէք։ Բիէր Ժիրօնտ այս անունը կրելու իրաւունք չունէր, վասն զի իր բուն անունը Անտրէա Մօրիանի էր. հետեւաբար Բիէր Ժիրօնտ կեղծ անունով մը զինուոր գրուեցաւ եւ սպայ եղաւ. ասկից զատ Բիէր Ժիրօնտ ոչ միայն իրաւունք չունէր սպայ ըլլալու, այլ եւ Ֆրանսացի զինուոր ալ ըլլալու իրաւունք չունէր, վասն զի ծննդեամբ Իտալացի է եւ Սէնթրի-Լէվանթէի մօտ ծովեզերքին վրայ Մօնէլիայի մէջ ծնած է, ինչպէս որ դուք ալ կրնաք ստուգել։ Ճշմարիտ Բիէր Ժիրօնտը, որ մեքենագործի աշկերտ էր, երկու երեք տարի առաջ մեռաւ Սէն-Րօշ փողոցը։ Ահա՛ ըսելիքս աս էր...

Եւ Բաթօշ նստաւ։

Խոր լռութիւն մը տիրեց սրահին մէջ։

Ամէնքն ալ սաստիկ այլայլած էին։

Սոյն վկայութիւնը գործին բնութիւնը այնչափ կը փոխէր որ, ա՛լ տարակոյս չկար որ Ժաք ազատած էր։

Հիմա մեռնողը սպայ մը չէր։

Գործը մենամարտութիւն մըն էր օտարականի մը, խաբեբայի մը հետ։

Մէկ վկայով ու անկանոն մենամարտութիւն մը, բայց վերջապէս մենամարտութիւն մը։

Տեղեկարեր հարիւրապետը աշխուժիւ մօտեցաւ Ժաքի որ, շուարած, դողդղալով՝ ամէնուն կը նայէր ու չէր համարձակէր լսածին հաւատալ։

—Ժա՛ք, ըսաւ, շատ երջանիկ եմ..,

—Հարիւրապետ։

—Ներողութիւն պիտի գտնէք ... պիտի ազատիք ... նորէն ձեր աստիճանն ու ձեր պատուանշանը պիտի առնէք ... ու բանակին մէջ պիտի մտնէք նորէն ... ապահով եղէք

Եւ կառավարութեան քօմիսէրին դառնալով՝ յարեց.

—Այնպէս չէ՞, հրամանատար։

—Անտարակոյս։

Այն ատեն Ժաք լացաւ։

—Տէ՛ր Աստուած, ո՛րչափ երջանիկ եմ, կ'ըսէր, ո՛րչափ երջանիկ եմ..։ Ա՛լ անպատուութիւն չմնաց, խայտառակութիւն չմնաց։ Զինուո՛ր եմ, միշտ զինուո՛ր եմ։

—Եւ միշտ արի զինուոր, այնպէս չէ՞ ըսաւ հարիւրապետը։

—Ա՛հ, անշու՛շտ, պատասխանեց Ժաք հպարտութեամբ։

Եւ այն ատեն հօրեղբօրը թեւերուն մէջ նետուեցաւ.

—Հօրեղբա՛յր, այս երջանկութիւնը ձեզի պարտաւոր եմ..։ Ի՞նչպէս պիտի կրնամ այս պարտքը վճարել ձեզ։

—Քեզ զաւկիս պէս կը սիրեմ, Ժաք, ըսաւ Սէզար աչուըները արցունքով լեցուած։ Ըրածներս շատ բնական բաներ էին։

Բաթօշ ոտք ելաւ։

Բոլոր այս խանդաղատանքները կը տաղտկացնէին զինքը,

—Թոյլտւութիւն ըրէ՛ք, պարոններ։ Ձեզ երջանիկ տեսնելուս շատ գոհ եմ.., բայց կը փափագիմ հասկնալ թէ ի՞նչ պիտի ընէք...։

—Առժամաբար վար պիտի դրուի, ըսաւ Սըկօն։

—Եւ այդ առժամաբարը երկար պիտի տեւէ՞։

—Մինչեւ որ ձեր ըսածներուն ապացոյցները գտնելու օգնէք մեզ։

—Ո՛հ, ուրեմն երկար չի տեւեր։

—Ժաքի համար աւելի աղէկ։ Բոլոր այդ ապացոյցները, մասնաւոր տեղեկագրով մը եւ հարկ եղած պաշտօնական թղթերով, պիտի ղրկուին Հանրապետութեան նախագահին, որ այս անգամ կատարեալ ներողութիւն պիտի շնորհէ։

—Այն ատե՞ն։

—Այն ատեն Ժաք պիտի ազատի։

—Իսկ ե՞ս։

—Դուք ալ... անշուշտ... եթէ ձեր խղճին վրայ ուրիշ բեռ մը չունիք։

Բաթօշի կռնակին ի վար պաղ ջուրեր իջան։

Բայց շուտով ինքզինքը ժողվեց։

—Ո՛հ, բան մը չունիմ, կատարելապէս հանգիստ եմ։

(Շարունակելի)